

Formalizem in Vrhovno sodišče v pravu EU (zadevi *Vnuk* in *Grilc*) Jean Monnet Module 2017

Zadeva Vnuk (C-162/13)

- **Dejansko stanje**

- pri spravljanju bal sena na podstrešje skednja traktor s prikolico pri vzratni vožnji zadene lestev, na katero se je bil povzpel Vnuk, zaradi česar je ta padel in se poškodoval

Postopek

- **Tožba** - Vnuk zoper Zavarovalnico Triglav, pri kateri je imel lastnik traktorja sklenjeno obvezno zavarovanje avtomobilske odgovornosti (za plačilo 15.944,10 EUR)
- **Zavrnete prva + druga stopnja:** „na podlagi police obveznega avtomobilskega zavarovanja krita škoda, ki nastane pri uporabi traktorja kot prevoznega sredstva, ne pa škoda, ki nastane pri uporabi traktorja kot delovnega stroja“

Vrhovno sodišče - revizija

- V smislu „**traktorja kot vozila**“ (ZOZP)
 - *Vnuk*: uporaba vozila v prometu“ ne more biti omejena na vožnjo po *javnih cestah* + v času škodnega dogodka je kompozicija – ki sta jo tvorila traktor in njegova prikolica – dejansko pomenila vozilo na poti in konec te poti
 - *Zavarovalnica*: postopek v glavni stvari zadeva uporabo traktorja pri delu pred skednjem na kmetiji, ne pa traktorja v funkciji vozila, ki je namenjeno prometu

VS

- ZOZP ne opredeljuje pojma „**uporaba vozila**“, ga pa sodna praksa
- glavni namen obveznega zavarovanja po ZOZP socializacija rizika oziroma težnja poskrbeti za oškodovance in potnike v javnem prometu
- po slovenski sodni praksi za presojo, ali je neka škoda krita z obveznim zavarovanjem ali ne, ni odločilno, ali je ta nastala na **javni površini**

- Vendar pa naj bi zavarovalnega kritja pri obveznem zavarovanju **ne** bilo, kadar je vozilo uporabljeno **v funkciji delovnega stroja**, na primer na poljedelski površini, saj v takem primeru ne gre za prometno situacijo!

- Različne **direktive EU** uporabljajo izraze „promet“, „prometni“ in tudi „udeleženci v prometu“, ne določajo pa, kaj lahko šteje za **uporabo vozila** in *kateri kriterij* je pri tem odločilen?
- Lahko bi se štelo, da obvezno zavarovanje zajema škodo, ki jo povzroči vozilo *izključno v prometu*
 - Ali pa da zajema *vsakršno škodo*, ki je kakor koli povezana z uporabo oziroma delovanjem vozila, ne glede na to, ali je situacijo mogoče opredeliti za prometno

Vprašanje VS

- „Ali je treba **pojem ,uporaba vozila‘** v smislu določbe člena 3(1) [Prve direktive] razlagati tako, da ne zajema okoliščin konkretnega primera, ko je zavarovanec tožene stranke s traktorjem s prikolico pri spravljanju bal sena v prostorih skednja zbil tožnika na lestvi, ker ni šlo za prometno situacijo?“

SEU

- Nemška + irska vlada
 - obveznost zavarovanja iz člena 3(1) Prve direktive zadeva **le prometne situacije** ter da posledično ne velja za okoliščine, kakršne so v zadevi v glavni stvari
- Komisija
 - ta določba uporablja za uporabo vozil, **ne glede na to**, ali se uporabljajo za prevozna sredstva ali delovne stroje, na vsaki površini – tako javni kot zasebni – kjer lahko pride do **nevarnosti, ki izhajajo iz uporabe vozil** neodvisno od tega, ali se premikajo ali ne.

- V skladu s členom 3(1) Prve direktive vsaka država članica ob upoštevanju člena 4 te direktive sprejme vse **ustrezne ukrepe za zagotovitev, da je civilna odgovornost pri uporabi vozil, ki so običajno na njenem ozemlju, *krita z zavarovanjem.***

Pojem vozila

- podrobneje pojasnjen v členu 1, točka 1, navedene direktive: „**motorno vozilo**, ki je namenjeno za potovanje po kopnem in ga poganja mehanska moč, vendar ne vozi po tirih, in priklopnik, s prikolico ali brez“
 - **traktor s prikolico** ustreza tej opredelitvi
 - dejstvo, da se traktor, po potrebi s prikolico, v nekaterih okoliščinah lahko uporablja kot poljedelski delovni stroj, **ne vpliva na ugotovitev**, da tako vozilo ustreza pojmu „vozilo“

- za traktor s prikolico obveznost iz člena 3(1) Prve direktive velja, če je običajno na ozemlju države članice, ki te vrste vozila ni izključila s področja uporabe te določbe.

„Uporaba vozila“

- ali je za premik s traktorjem na dvorišču kmetije za prestavitev prikolice tega traktorja v skedenj treba šteti, da spada pod pojem „**uporaba vozil**“ iz te določbe, je treba v uvodu poudariti, da presoja tega pojma *ne more biti prepuščena državam članicam*

- Ustaljena sodna praksa Sodišča + zahteva po **enotni uporabi prava Unije** kot iz **načela enakosti** izhaja
 - treba izraze določbe prava Unije, ki se za opredelitev svojega smisla in pomena ne sklicuje posebej na pravo držav članic, **običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Evropski uniji**
 - ob upoštevanju ne le izrazov te določbe, ampak tudi njenega **okvira** ter **ciljev**, ki jim sledi ureditev, katere del je ta določba

1.

- iz primerjalne analize različnih jezikovnih različic te določbe izhaja, da se v njej pojavljajo razlike glede vrste situacij, ki jo zadeva obveznost zavarovanja, določena s to določbo

- Tako *francoska, pa tudi španska, grška, italijanska, nizozemska, poljska in portugalska* različica navedenega člena 3(1) govorijo o obveznosti zavarovanja civilne odgovornosti pri „vožnji **v prometu**“, na podlagi česar je mogoče razumeti, da ta obveznost zavarovanja zadeva le nesreče, nastale v okviru prometa.

- Angleška, pa tudi bolgarska, češka, estonska, latvijska, malteška, slovaška, slovenska in finska različica iste določbe pa govorijo o pojmu **„uporaba“ vozil brez podrobnejše pojasnitve**
- *Danska, nemška, litovska, madžarska, romunska in švedska* različica te določbe govorijo še **splošneje o obveznosti sklenitve zavarovanja civilne odgovornosti za vozila** (ne glede na prometno situacijo)

- Povsem dobesedna razlaga ene ali več jezikovnih različic večjezikovnega besedila prava Unije, ki bi izključevala druge, ne more prevladati, saj je treba pravne predpise Unije zaradi njihove **enotne uporabe** razlagati enotno, med drugim ob upoštevanju različic v vseh jezikih

- Če so med **jezikovnimi različicami besedila določbe Unije razlike**, je treba zadevno določbo razlagati glede na **splošno sistematiko** in **namen ureditve**, katere del je

2.

- Zato se je treba, drugič, opreti na **splošno sistematiko in namen ureditve** Unije na področju obveznega zavarovanja, na katero spada člen 3(1) Prve direktive.

- Pojme razlagati ob upoštevanju dvojnega cilja
 - varstva oškodovancev nesreč, ki jih povzroči motorno vozilo, ter
 - liberalizacije gibanja oseb in pretoka blaga z vidika uresničitve *notranjega trga*, za kar si prizadevajo te direktive.

- Iz **uvodnih izjav** Prve in Druge direktive izhaja, da je
 - njun **namen zagotoviti prosti pretok vozil, ki so običajno na ozemlju Unije, in oseb, ki so v njih,**
 - poleg tega pa je tudi večkrat presodilo, da je njun **namen tudi zagotoviti, da bodo oškodovanci nesreč, ki jih povzročijo ta vozila, enako obravnavani, ne glede na to, kje v Uniji se je nesreča zgodila**

- Čeprav zlasti iz uvodnih izjav od pete do sedme Prve direktive jasno izhaja, da si je ta – z namenom vzpostavitve notranjega trga – prizadevala za liberalizacijo pravil glede gibanja oseb in motornih vozil, ki potujejo med državami članicami, in sicer z odpravo preverjanja zelenih kart, ki je potekalo na mejah držav članic, pa je bil namreč cilj te direktive tudi **varstvo oškodovancev**

Zgodovinski (genetični) argument

- Poleg tega je iz razvoja ureditve Unije na področju obveznega zavarovanja razvidno, da si je zakonodajalec Unije stalno prizadeval za izpolnitev in krepitev tega ***cilja varstva oškodovancev nesreč, ki jih povzročijo vozila.***
- Spodaj sledi razvoj tega področja...

1.+ 2. direktiva

- Zavarovanje iz člena 3(1) Prve direktive krije tako materialno škodo kot telesne poškodbe.
- Države članice morajo ustanoviti organe, ki morajo plačati odškodnino za škodo, povzročeno z neznanim vozilom ali vozilom, ki ne izpolnjuje zavarovalne obveznosti, ter
- Določil najnižje odškodnine.

- Člen 2 te direktive je omejil obseg nekaterih zakonskih ali pogodbenih določb o izključitvi, in sicer v zvezi z odškodninskimi zahtevki tretjih oseb, ki so bile oškodovanke nesreče, do katere je prišlo zaradi uporabe ali vožnje vozila, katerega zavarovalec je spadal med določene osebe.

- Člen 3 navedene direktive je zavarovanje v zvezi s telesnimi poškodbami razširil na družinske člane zavarovalca, voznika ali katere koli druge osebe, odgovorne za nesrečo.

Dalje

- Tretja direktiva je s členom 1 zavarovalno kritje med drugim razširila na telesne poškodbe vseh potnikov razen voznika,
- Četrta direktiva o avtomobilskem zavarovanju pa je med drugim v členu 3 uvedla pravico oškodovancev do neposrednega uveljavljanja zahtevka za izplačilo škode do zavarovalnice, ki krije odgovornost povzročitelja nesreče.

Nazadnje

- Direktiva 2005/14 je s členoma 2 in 4, ki spreminjata Drugo oziroma Tretjo direktivo, med drugim prilagodila najnižje odškodnine ter določila njihov redni pregled, prav tako pa razširila, prvič, področje poseganja organa, ki je bil uveden z Drugo direktivo, in drugič, zavarovalno kritje iz člena 3(1) Prve direktive na telesne poškodbe in materialno škodo, povzročeno peščem, kolesarjem in drugim nemotoriziranim udeležencem v prometu.

- Uvedla je tudi ново omejitev možnosti uporabe nekaterih določb o izključitvi zavarovalnega kritja ter zoper oškodovance prepovedala sklicevanje na franšize v zvezi z zavarovanjem iz člena 3(1) Prve direktive.

Sklep

- Glede na navedeno in zlasti glede na cilj varstva, ki mu sledijo Prva, Druga in Tretja direktiva, ni mogoče šteti, da je zakonodajalec Unije s področja varstva, ki ga te direktive dajejo, želel izključiti oškodovance nesreče, ki je povzročena z vozilom ob njegovi uporabi, če je slednja skladna z običajno funkcijo tega vozila.

- V zvezi s tem je poleg tega treba poudariti, da v skladu s točko A Priloge k Direktivi 73/239, kot je bila spremenjena z Direktivo 84/641, dejavnost neposrednega zavarovanja, ki se nanaša na „[civilno odgovornost] pri uporabi [kopenskih] motornih vozil“, zadeva „**[v]sakršno odgovornost, ki izhaja iz uporabe motornih vozil, ki obratujejo na kopnem (vključno s prevozniško odgovornostjo)**“.

- V obravnavani zadevi je treba poudariti, prvič, da – kot izhaja iz informacij, ki jih je objavila Komisija – **Republika Slovenija ni na podlagi člena 4(b) Prve direktive s področja uporabe člena 3(1) Prve direktive izključila nobene vrste vozil.**

- Drugič, iz navedb predložitvenega sodišča izhaja, da je **nesrečo, ki je privedla do spora o glavni stvari, povzročilo vozilo, ki je vozilo vzvratno z namenom premika na določeno mesto, ter se posledično zdi, da je do nesreče prišlo pri uporabi vozila, ki je bila skladna z njegovo običajno funkcijo, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.**

Odgovor na vprašanje

- člen 3(1) Prve direktive treba razlagati tako, da **pojem „uporaba vozil“ iz tega člena zajema vsakršno uporabo vozila, ki je skladna z običajno funkcijo tega vozila.**
- Tako bi navedeni pojem **lahko zajemal okoliščine, kakršne so v zadevi v glavni stvari**, in sicer **premik s traktorjem na dvorišču kmetije za prestavitev prikolice tega traktorja v skedenj**, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

Zadeva Grilc (C-541/11)

- **Dejansko stanje**

- Prometna nesreča Grilca na Slovaškem = premoženjska in nepremoženjska škoda
- Nesrečo povzročila oseba, vozilo zavarovano pri slovaški zavarovalnici (pooblaščenka v Sloveniji Zav. Triglav)
- Grilc pošlje odškodninski zahtevek tako slovaški zavarovalnici kot Triglavu – ne odgovorita (v roku 3 m po Direktivi)

Postopek

- **Tožba** – Grilc Slovensku zavarovalnemu združenju (SZZ) za 16.665,49 EUR
 - SZZ pravi, da ni pasivno legitimirano (bi bilo le za „predpravdni“ odškod. zahtevek)
- **Okrožno sodišče** – ugotovi, **pritožbeno** pa ne, češ da je ZSS po 42.j členu ZOZP pasivno legitimirano le za predpravdni zahtevek

Vrhovno sodišče - revizija

- **Predhodno vprašanje**
- Iz Direktive (inkorporirane v ZOZP) ni jasna vloga odškodninskega organa (SZZ)
 - V primeru neaktivnosti zavarovalnice
 - Plačati odškodnino
 - Pomagati oškodovancu, da uspe pri zavarovalnici

SEU

- Uvodna izjava 8 direktive
 - Sprejeta zaradi dopolnitve prejšnje ureditve s prazninami
- Odgovor glede na pomen 6.1 Direktive 2000/26

I. del odgovora

- odškodninski organ (npr. SZZ) lahko dolžan odškodovancu plačati odškodnino
 - samo takšna razlaga lahko zagotovi polni učinek Direktive, ki določa pogoje, pod katerimi lahko odškodninski organ, ki je plačal oškodovancu odškodnino, zahteva povračilo
 - podkrepljeno z več uvodnimi izjavami
 - 25: vloga odškodninskega organa, ki „pritisne“ na zavarovalnico
 - 26: odškodninski organ preveri, ali je bila ponudba zavarovalnice primerna/pravilna
 - 29: kako se uveljavlja zahtevke

- 2. del odgovora

- odškodninski zahtev se lahko predloži sodišču, le če „organ“ ni izrecno ugodil zahtevku v roku 2 mesecev ali v tem roku ni ukrepal

- namen 6.1 člena direktive spodbuditi zavarovalnico oz. njenega pooblaščenca k rešitvi spora

Post festum

